

Lynx

Lynx lynx

De lynx is een grote kat met lange poten en een relatief kleine kop. De donkere vlekken in de beige vacht zijn variabel: ze kunnen van nauwelijks zichtbaar tot erg donker en opvallend zijn. De oren hebben haarpluimpjes op de punt, die op afstand echter niet te zien zijn. Kenmerkend is de heel korte staart (15-25 cm) met een zwarte punt. Het gewicht bedraagt bij vrouwtjes tot 20 kg, bij mannetjes tot 25 kg (HEMMER 1993B).

Leefomgeving

De lynx verwijderd zich zelden ver van bos, maar de aanwezigheid van kleinere hoefdieren is bepalend voor zijn voorkomen. Lynxen zijn territoriaal, hun leefgebieden zijn erg groot, wel 100-400 km², afhankelijk van het landschap.

Voedsel

In Centraal-Europa is de lynx een hoefdierspecialist, die vooral leeft van reeën, gemzen *Rupicapra spec.* en jonge edelherten. Daarnaast worden, als de gelegenheid zich voordoet, kleinere prooien gegeten als vos, huiskat, haas, konijn en muizen. In Noordwest-Europa is ree zijn belangrijkste prooi, die hij meestal vanuit een hinderlaag bespringt. Bij een grote prooi blijft de lynx dagenlang in de buurt tot deze is opgegeten. Daarna verplaatst hij zich in rustig tempo tien of meer kilometer en gaat weer zitten wachten op een volgende kans op een prooi.

Areaal

De lynx kwam oorspronkelijk voor in heel Europa behalve het Iberisch Schiereiland, en in een deel van Azië. Door

ontbossing en bestrijding is hij grotendeels uit Europa verdwenen. Dankzij bescherming en herintroductie neemt hij de laatste 50 jaar weer langzaam toe.

Voorkomen in Nederland

Prehistorie

De lynx heeft waarschijnlijk na de laatste ijstijd alle bosrijke gebieden van Eurazië ten noorden van de Himalaya bewoond. In Nederland zijn bij Schipluiden (ZH) kiezen van lynxen gevonden bij de opgraving van een neolithische nederzetting van circa 5500 jaar geleden. Het is echter waarschijnlijk dat deze kiezen hebben vastgezet aan een ingevoerde huid met schedel (ZEILER 2006A). Ook is er een schedel van een lynx gevonden bij de opgraving van een Romeinse legerplaats bij Valkenburg (ZH). Ook van deze schedel wordt aangenomen dat die, vastzittend aan een huid, is ingevoerd (VAN BREE & CLASON 1971). Er zijn geen betrouwbare aanwijzingen dat de lynx in prehistorische tijd en daarna in Nederland heeft geleefd. In West-Europa was de lynx reeds aan het eind van de Middeleeuwen als standwild verdwenen.

▶
Lynx.
Foto: René Janssen.
Lynx.

Periode 1989-2012

Er zijn tot nu toe geen zekere waarnemingen van lynxen in ons land bekend. Backbier & Gubbels (1996) publiceerden een twintigtal vondsten van pootafdrukken, gevonden in Limburg tussen 1991 en 1996. Daarvan is er slechts één, zonder plaats en datum, gedocumenteerd met een gipsafdruk. Probleem is dat pootafdrukken van grote honden (met korte nagels) nogal eens verward worden met die van lynxen. De auteurs gingen ervan uit dat er al halverwege de jaren 1970 een populatie lynxen in het Eifel-Ardennen-complex tot ontwikkeling was gekomen, maar in werkelijkheid werd de eerste betrouwbare waarneming van een lynx daar pas in 1985 gedaan. Na losse waarnemingen aldaar in 1988 en 1993 kwamen pas vanaf 2000 met enige regelmaat betrouwbare waarnemingen binnen, de noordelijkste op ongeveer 35 km afstand van Vaals. Het gaat nog steeds om heel weinig exemplaren (TRINZEN 2011). Ook iets verder weg, in de Vogezen en het Duitse Pfälzerwald, is nog steeds geen florerende lynxpopulatie tot ontwikkeling gekomen, nadat er twee waren uitgezet in 1983 en 21 vanaf 1993 (SCHEID 2013).

Een foto van een pootafdruk, gevonden op 8 maart 1996 bij Epen (LI), werd gepubliceerd door Broekhuizen (1996). Deze prent was ongeveer 10 cm breed, wat erg groot is voor lynx: de gebruikelijke maat is 6,5-8 cm (VAN DIEPENBEEK 1999). Op 4 oktober van datzelfde jaar werd bij Bunde (LI) met zekerheid een poema *Puma concolor* gefilmd (ANONYMUS 1996); Van der Kooij (1997) maakte aannemelijk, op basis van de vorm, dat de prent bij Epen afkomstig kan zijn van deze poema.

De meest betrouwbare waarnemingen van lynxen dicht bij Nederland werden tussen september 2005 en februari 2006

gedaan in de Voerstreek in België. Viermaal werd daar een lynx gezien in de koplampen van een auto. Ook werd een dode ree gevonden met bijt- en nagelsporen van een lynx, die bovendien 100 m heuvelopwaarts was verslept. Vermoedelijk betrof het twee individuen (VAN DEN BERGE 2007). Na 2006 zijn daar geen lynxen meer waargenomen. Gezien de geringe afstand tot de waarnemingen in de Ardennen is het goed mogelijk dat af en toe een lynx ook kortstondig in Zuid-Limburg rondloopt. Het geringe bosareaal is echter niet bevorderlijk voor een eventuele vestiging van lynxen in Limburg.

Bedreigingen en bescherming

Illegale jacht, zoals in de ons omringende landen (TRINZEN 2011), vormt een ernstige bedreiging voor een eventueel ons land binnenkomende lynx. De soort is beschermd volgens artikel 3 en 4 van de Flora- en faunawet en Bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Jaap L. Mulder

SUMMARY***Lynx Lynx lynx***

There are as yet no reliable sightings of lynxes in the Netherlands. Possible lynx tracks found in Limburg in the early 1990s could not be identified beyond reasonable doubt. However, there have been confirmed sightings in the Voeren region of Belgium, not far from the Dutch border in Limburg. The lynx is associated with woodland. It specialises in hunting ungulates, particularly roe deer. The limited availability of woodland in Limburg is expected to be an obstacle to the lynx settling there.